

[CONSTANTIJN HUYGENS] (VOOR SAS-VAN-GENT)
AAN HENRI DE BERINGHEN [PARIJS]
30 AUGUSTUS 1644
3726

Antwoord op een verloren gegane brief van Beringhen van midden augustus 1644.

Samenvatting: Allereerst beschrijft Huygens het beleg van Sas-van-Gent. Dan vraagt hij Beringhen om na Leonora Baroni ook de complimenten over te brengen aan de markies van Mortemar, aan wie hij tevens enkele Italiaanse airs, die hij met Utricia Ogle uitvoert, zal zenden.

Bijlagen: *Già ti chiesi* (Huygens 1644; air); JE NE TE DEMANDROY (Huygens 1644; gedicht).

Over een antwoord door Beringhen in niets bekend, maar waarschijnlijk is Rochechouarts brief aan Huygens van oktober 1644 (verloren), waarop Huygens op 7 november 1644 antwoordde (Worp 4, nr. 3830, p. 96), een reactie op de onderhavige brief. Beringhen schreef vermoedelijk pas in juni 1645 weer aan Huygens (zie Huygens' brief aan Amalia van Solms, 9 juli 1645 [Worp 4, nr. 4013, p. 171]). Op 5 september 1644 arriveerde nog een brief van Beringhen (zie Huygens aan Amalia van Solms op 6 september 1644 [Worp 4, nr. 3740, p. 63]), maar deze kan moeilijk een antwoord zijn op onderhavige brief.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 2, pp. 189-191: afschrift (Constantijn Huygens jr.?).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1882, nr. 14, p. 11: onvolledig (<J'ayme d'une ... ma Tiorbe.>).

— Worp 4, nr. 3726, pp. 56-57: volledig.

Namen: Leonora Baroni; Jean de Carbonnières (heer van La Chapelle Biron); Louise de Coligny; Jean-Casimir Docok (baron van Couvrelles); Godefroy-Louis d'Estrades; Frederik Hendrik; Hendrik IV; Utricia Ogle; Louis Potier (markies van Gesvres); Andres de Prada; Gabriël de Rochechouart (markies van Mortemar).

Plaatsen: Frankrijk; 's-Hertogenbosch; Venetië.

Glossarium: air (lied); B-mol (met mol); B-quaré (zonder mol); tiorbe (theorbe).

Transcriptie

¹Monsieur de Beringhen.

Devant le Sass, le 30 Aout 1644.

Monsieur,

Vostre agenda a esté présenté sans compliment, en ayant moins besoin qu'aucun autre que j'aye encor veu venir de France. Ensuite il a esté receu avec l'applaudissement qu'il mérite. Et c'est maintenant que le tour du compliment est venu, car j'en ay ordre. Mais je vous prie de me faire la charité, dont usa le Roy Henry 4e à l'endroit de mon maistre en son enfance, l'interrompant sur l'exorde d'une harangue estudiée six semaines à Paris, en luy demandant comment se portoit sa mère. Je vous en voy sur le point, et me semble que desjà vous estes content, que la harangue demeure deça l'eau, pourveu que je vous die comment s'avance nostre siège. 'Fort bien, Sire,' repartit nostre Prince, et ne fust, dit il, jamais si ayse. Grace à Dieu, je puis soudre de mesme toute la question par un 'fort bien' et, comme il y a deux jours que nous travaillons aux galleries, qui vont descendre du chemin couvert dans le fossé, les bons gageurs commencent à prendre leurs mesures là-dessus, car d'imaginer qu'après ces bastions occupez, les assiégez ramassent encor leur vertu dans la citadelle, qui est le vray Sass, c'est à mon advis en avoir meilleure opinion qu'ils n'en ont mérité jusque ores, ce lieu estant si estroict | 190 | que, quand deux mil hommes et ce qui en depend y sera entré, il y restera fort peu d'espace pour nos grenades, qui pourtant ont la mine d'y aller disputer le rang à Don Andres de Prada et à sa suite.

¹ Naam van geadresseerde en plaats/datumaanduiding autografisch.

Cependant, comme nous luy distribuons de feu assez liberalement, il nous recompense largement en eau, nous en envoyant par une infinité d'ouvertures de digues. À quoy se joignant les grosses pluyes qu'il a fait ces trois jours et fait encore, il y a tel endroit du Zass, que vous prendriez pour Venize ou pour Bois-le-Duq en plein hiver. La mer est proche; et les grandes marées de la nouvelle et pleine lune y jouent leur jeu effroyablement. Nous voilà donq reduicts dans les approches à de merveilleux expédiens de fascines, de banquettes, de planches, de ponts et pontins, et je ne sçay quoy point, si est-ce que nous ferons trotter ceux qui prétendent nous faire nager, s'il plaist à Dieu. Et ces grandes difficultez rendront le siège un peu plus long, mais beaucoup plus glorieux.

Après la *Signorita* Leonora, à qui je vous ay assez importuné de présenter mes respects, je vous supplie d'en offrir de bien plus humbles de ma part à Monsieur le Marquis de Mortemar, qu'il y a fort longtemps que j'ay l'honneur | 191 | de cognoistre et estimer. Bien souvent faisoit-il une partie de mes entretiens avec le pauvre Marquis de Gesvre. J'ayme d'une passion naturelle le[s] ames musicales, et, n'en desplaise à ceux qui veulent sembler ne distinguer point le B-mol du B-quaré, je les tiens avantaquées dans l'héritage de la nature d'une portion très-excellente. Mais s'il plaist à ce seigneur, je veux sonder ses inclinations par quelqu'air Italien que je vous enverray du nombre de mes favoris, au moins, quand Mademoiselle Ogle prend la peine de les chanter avec moy et sous ma tiorbe. Permettez-moy de finir icy sur ceste bonne bouche, et de vous dire dans un compliment aussi estendu que le peut permettre ce papier, que je suis, plus qu'homme du monde,

Monsieur,

etc.

À nous rendre maistres de quelques traverses dans ceste contrescarpe, nous avons perdu bien d'honestes gens. Monsieur d'Estrade y en a eu sa part, dans la perte de son cher beau-frère, qu'il regrette tendrement. Le ²jeusne Couvrelle y a eu 3 grands coups en un mesme bras, après 3 autres dont il n'estoit pas encor bien guéri. Il est brave garçon.

Vertaling

Aan de heer Beringhen.

Voor Sas[-van-Gent], 30 augustus 1644.

Mijnheer,

Uw voorstel is hier zonder compliment ingebracht, omdat het daaraan minder behoefte had dan enig ander [voorstel] afkomstig uit Frankrijk. Vervolgens is het ontvangen met het welverdiend applaus. Maar nu is de tijd voor het compliment gekomen, want daartoe heb ik opdracht. Ik verzoek u mij de goedheid te tonen, die koning Hendrik IV jegens mijn ³meester betuigde, toen laatstgenoemde nog jong was, toen hij hem onderbrak bij de aanhef van een rede waarop hij in Parijs zes weken had gestudeerd, met de vraag 'hoe het met zijn ⁴moeder ging.' Ik zie dat u eveneens op dat punt staat, en het lijkt mij dat u eigenlijk al tevreden bent, dat de redevoering aan deze zijde van het water blijft, op voorwaarde dat ik u meedeel hoe de voortgang is bij ons beleg. 'Heel goed, Sire,' antwoordde onze prins, en hij was, zoals hij zei, nog nooit zo op z'n gemak geweest. Goddank kan ik eveneens de gehele vraag met een 'heel goed' beantwoorden, en, terwijl wij twee dagen terug werkten aan de galerijen die van de overdekte weg voeren naar de slotgracht, begonnen de goede huurlingen daarboven hun maatregelen te nemen, want zich voor te stellen dat de

² <jeusme>.

³ Frederik Hendrik.

⁴ Louise de Coligny.

belegerden, na de inname van de forten, hun kracht nu nog samenbrengen in de burcht, die het werkelijke Sas[-van-Gent] vormt, dat is, naar mijn idee, daarvan een hogere dunk hebben dan zij tot nu toe hebben verdiend, daar deze plaats zo nauw is, dat wanneer tweeduizend man met wat daarbij hoort er binnengaat, er weinig plaats zal overblijven voor onze granaten, die immers van zins lijken er de plaats van de heer Andres de Padra en zijn gevolg te gaan betwisten.

Terwijl wij hen ondertussen rijkelijk voorzien van [kanon-]vuur, belonen zij ons rijkelijk met water, dat ze ons zenden door een oneindig aantal openingen in de dijken. Aangezien hevige regenbuien zich daarbij hebben gevoegd, die zijn gevallen in de afgelopen drie dagen en nu nog vallen, is de omgeving van Sas[-van-Gent] nu zodanig, dat u die zou houden voor die van Venetië, of voor 's-Hertogenbosch midden in de winter. De zee is nabij, en de grote tijwisselingen met nieuwe en volle maan laten er hun verschrikkelijk spel zien. Daardoor nu zijn wij voor de loopgraven dus aangewezen op ingenieuze redmiddelen als takkenbossen, aardn wallen, planken, grote en kleine bruggen en ik weet niet wat al, wanneer wij maar degenen laten draven die van plan zijn ons te laten zwemmen, als God het wil. En dus zullen deze grote moeilijkheden het beleg een beetje langer maken, maar veel roemvoller.

Na u al genoeg te hebben lastig gevallen met het ⁵verzoek om mijn complimenten over te brengen aan ¹mevrouw¹ Leonora [Baroni], vraag ik u nu om mijn veel nederiger achting over te brengen aan mijnheer de ⁶markies van Mortemar, die ik al lang geleden heb mogen leren kennen en hoogachten. Vaak sprak ik over hem met die arme ⁷markies van Gesvre. Met een natuurlijke hartstocht houd ik van muzikale geesten, en, met alle respect voor hen die het onderscheid niet schijnen te weten tussen een Bes en een B, beschouw ik hen als door de natuur begenadigd met een buitengewone hoeveelheid talent. Maar als het deze ⁸heer behaagt, wil ik zijn voorliefde peilen met behulp van een of ander Italiaans ⁹lied, dat ik u zal zenden, gekozen uit mijn voorkeuren, tenminste wanneer mejuffrouw [Utricia] Ogle de moeite wil nemen ze met mij te zingen, begeleid door mijn theorbe. Laat mij hier met deze schone mond eindigen, en met u in een compliment, zo uitvoerig als het papier mij in staat stelt, te zeggen dat ik ben, meer dan wie dan ook ter wereld,

mijnheer,

enz.

Bij het veroveren van enkele doorsteken in het buitentalud hebben wij nogal wat goede lieden verloren. De heer [Godefroi] d'Estrades heeft ook zijn deel gehad, vanwege het verlies van zijn geliefde ¹⁰zwager, die hij diep betreurt. De jonge ¹¹Couvrelles heeft drie schoten gehad in een en dezelfde arm, na drie andere [daarin], waarvan hij nog niet goed was hersteld. Hij is een dappere jongeman.

⁵. Huygens' brief aan Beringhen van 28 juni 1644 (3563) lijkt niet de brief te zijn waarnaar hier wordt verwezen: er wordt niet echt gevraagd om complimenten aan Leonora Baroni over te brengen. Als er een andere brief geweest is, zou die van 8 augustus 1644 kunnen zijn, omdat Huygens toen ook aan resp. Jean-Casimir Docok, baron de Couvrelles (Worp 4, nr. 3667, p. 28) en aan Jean-Louis Guez de Balzac (Worp 4, nr. 3668, p. 28) te Parijs schreef.

⁶. Gabriël de Rochechouart.

⁷. Louis Potier (markies van Gesvres) was op 6 augustus 1643 bij de Franse aanval op Diedenhove gesneuveld.

⁸. De markies van Mortemar.

⁹. *Già ti chiesi un sospir* (later *Pathodia* 28), vermoedelijk gestuurd met de Franse vertaling van de tekst JE NE TE DEMANDROY QU'UN SOUSPIR SEULEMENT (Gedichten 3, p. 320).

¹⁰. Jean de Carbonnières.

¹¹. De zoon van Jean-Casimir Docok (baron van Couvrelles).